

POVÁLEČNÉ PLÁNOVÁNÍ V ZÁPADNÍ EVROPĚ – VYBRANÉ MĚSTSKÉ PROJEKTY

Velké obytných soubory

Výstavba velkých obytných celků nebyla záležitostí pouze zemí socialistického bloku. V důsledku vzrůstajícího počtu obyvatel v řadě měst poválečné Evropy docházelo k poměrně hlubokým bytovým krizím. Jedním z nástrojů řešení inspirovaným modernistickými urbanistickými přístupy byla výstavba obytných sídlišť o velké plošné hustotě bytů a pomocí nových stavebních technologií.

Londýn

V důsledku válečných ztrát bytového fondu (bombardování) a rychlého nárůstu obyvatelstva Londýna v 50. letech začal hledat London City Council způsob restrukturalizace městské bytové politiky. Inspirace Le Corbusierem a Bauhausem přinesla ideu výškových bytových domů. Jedním z prvních projektů byl Roehampton Lane realizovaný v roce 1953 – projekt poměrně kvalitního bydlení kombinující 11-ti poschodové výškové bytové domy s nižšími nájemními domy uspořádanými do řad.

V dalších letech se stalo důležitým kritériem zvyšování návratnosti bytové výstavby – zvýšil se tlak na účelnější zástavbu stavebních parcel, což vedlo ke zvyšování domů (až 26 pater). Tzv. residential towers (rezidenční věže) zažívaly svůj boom především v průběhu 60. let. Prudké snížení popularity tohoto typu výstavby v Londýně přinesl až výbuch plynu v jedné z těchto budov a její následný kolaps v roce 1968.

Paříž

V Paříži bylo v meziválečném období realizováno poměrně málo nového bydlení – o to akutněji se projevila poválečná bytová krize. Specifickým problémem byl především silný proud migrantů, jehož nepříznivým důsledkem byl vznik tzv. bidonvilles, tj. nekvalitních a nehygienických obydlí při okrajích města (1950 – 1970).

Řešením měl být přijatý program tzv. grand ensembles, v jehož rámci bylo od roku 1953 do začátku 80. let postaveno několik rozsáhlých sídlištních souborů. Šlo o suburbánní komplexy výškových domů kombinovaných 5 a 6 poschodovými domy. Každý z těchto souborů měl plánovanou kapacitu cca mezi 30000 a 40000 lidmi; v roce 1969 v takovýchto souborech žila jedna šestina obyvatel pařížského regionu. Dopravně byly sídliště na centrální město napojeny pomocí rychlostních komunikací a vlakových tratí, později pomocí tzv. RER příměstských vlaků (Réseau Express Regional).

Pařížská sídliště kolísala co do kvality bytového fondu a do atraktivity sociálního a bytového prostředí. Řada sídlišť se poměrně brzy stala oblastmi koncentrace sociálních problémů, kriminality a etnické segregace.

Západní Berlín

Západní Berlín přijímal do roku 1961 řadu přistěhovalců z východní části města. Přestože řada z nich pokračovala do Spolkové republiky, někteří z nich zůstávali; od 60. let navíc zintenzívnil příliv neněmeckých migrantů z oblasti bývalé Jugoslávie a Turecka – migranti tak tvořili na začátku 80. let asi 12 % populace města a zůstali situaci na trhu s byty (zejména při druhých vlnách imigrace, kdy za gastarbeitry přijížděly širší rodiny). Za přispění spolkové vlády byl v roce 1957 realizován projekt Hansaviertel (za účasti slavných jmen světového urbanismu – Le Corbusiera, Oskara Niemayera či Waltera Gropiuse). Výsledkem rekonstrukce předválečné obytné oblasti byl tak jako v jiných městech soubor výškových obytných domů smíšený s rodinnými domy. Dalšími takovými projekty byla např. Markischesviertel.

Přestože byly komplexy plánovány včetně velkorysé nabídky občanské vybavenosti, zakrátko po nastěhování prvních obyvatel se začal projevovat jev známý zejména z prostředí sídlišť socialistických měst – výstavba škol, obchodů či dalších služeb zaostávala za výstavbou bytovou. Tento fakt se stal terčem kritiky, stejně jako se rozpoutaly diskuse nad smysluplností výstavby na zelené louce, které byla dána přednost před regenerací starých čtvrtí vnitřního města.

Období thatcherismu v britském plánování

Nástup konzervativní vlády se promítl do britského plánování zejména zesílením vlivu tržních ukazatelů v procesu prostorového rozhodování a paradoxně i zesílením role centrální vlády (posílení kontroly výdajů místních autorit).

Klíčovými rysy v městském plánování se stalo zavedení tzv. Urban Development Corporations (UDC) – městských plánovacích korporací odpovědných za regeneraci definovaných oblastí města, Enterprise Zones (EZ) a Simplified Planning Zones (SPZ) – oblastí se zjednodušenými regulačními a plánovacími ustanoveními.

Cílem UDC bylo sejmoutí zodpovědnosti za obnovu vybraných částí měst z místních úřadů a vytvoření platformy sdružující především podnikatelský sektor se zájmem na ekonomické restrukturační dané oblasti. Skupiny kombinující zástupce místní správy a ekonomického privátního sektoru byly typickými ukázkami tzv. PPP (public-private partnership; veřejně-soukromého partnerství), kdy docházelo ke koordinaci veřejných a soukromých plánovacích priorit. V řadě případů však byly tyto priority jednoznačně dominovány podnikatelským sektorem, který tak do jisté míry částečně ovládal veřejné finance ve vlastní prospěch. Na základě zkušeností z anglických měst se začalo hovořit o tzv. městském boosterismu, tj. stavu, kdy města ve snaze získat finance na rozvoj vstupovala do různých aliancí s privátním sektorem a de facto se začala způsobem politiky přibližovat tržnímu chování klasických podnikatelských subjektů.

Literatura:

- ▶ GOODMAN, D., CHANT, C. (1999): European Cities and Technology. Routledge, Milton Keynes, 363 s.
- ▶ NEWMAN, P., THORNLEY, A. (1996): Urban Planning in Europe. Routledge, London, 291 s.